

Een dag na de voorjaarsborrel van de uitgeverij had zijn redacteur hem gevraagd een literaire thriller te schrijven, en daarom belandde Harm Edelmann aan de rand van een afgrond in een Noors paradijs.

Een paradijs. Dat was het woord dat door Harm heen schoot toen hij in het keukenraam van het vakantiehuis het uitgestrekte fjord voor zich zag liggen. In de bergen herkende hij boerderijen en landhuizen, vanaf deze afstand gereduceerd tot donkerrode spikkels tussen het grijs en het groen. Op een heldere dag als vandaag zag je precies waar de boomgrens ophield – waar sparren en dennen keurig plaatsmaakten voor rotspartijen, overwoekerd met turkoois- en groengekleurd mos. Op de bergtoppen lagen enorme, witte plakken eeuwige sneeuw. Aan het einde van het dal lag de azuurblauwe zijarm van de Jostedal-breen, de bekendste gletsjer van dit gebied.

De ruige natuur van Noorwegen was een toevluchtsoord geworden voor Harm. Al tien jaar woonde hij met Anne in een nieuwbouwwoning op IJburg, waar alles kunstmatig en kaarsrecht was: over elke grasperk, sloot of boom was door commissies vergaderd. In de nieuwbouwwijk waren de zuinige glimlach en de bakfietsmoeder uitgevonden. Het was een plek waar iedereen tolerantie en ruimdenkendheid veinsde maar in werkelijkheid doodsbang was voor een Marokkaan. Waar huismannen in de natuurwinkel hun biologisch-dynamische producten afrekenen en in het weekend deelnamen aan wijn- en kaasproeverijen.

Ruim een week voordat hij naar Noorwegen was vertrokken, had Harm in zijn slaapkamer een kladblok op schoot genomen met daarop een overzichtelijke lijst van kleding, toiletartikelen en andere belangrijke spullen. De inventarisatie was gebaseerd op weersvoorspellingen, wandelingen die hij tussen het schrijven door wilde maken en de aanwezigheid van een wasmachine in het onderkomen. Hij markeerde de regel waar ‘Douchegel’ stond geschreven met een gele stift, nadat hij in de badkamer een witte straal uit een gezinsverpakking had overgegoten in een doorzichtige reisflacon. De gevulde reisflacon rolde hij op in een dikke sok, die hij liet verdwijnen in de holte van een wandelschoen.

Op het bed lagen overhemden op elkaar gestapeld, opgevouwen alsof ze rechtstreeks uit een kledingwinkel kwa-

men, een trucje dat hij geleerd had van een vriend uit zijn studententijd en sindsdien op alle kleding en beddengoed toepaste – al bleven hoeslakens door het onhandige elasticiteit in de hoeken een uitdaging.

Van boven naar onderen veranderde de kleur van de stapel overhemden geleidelijk van licht- naar donkerblauw; zijn lievelingskleur in vijf verschillende tinten vertegenwoordigd. Het waren overhemden van een duur merk die jaren meegingen, mits je ze op de juiste temperatuur waste en regelmatig streek. Voor de oorlog gebruikte men nog stijfjes voor de boord, Harm koos voor de stijltang van Anne, met wie hij al twaalf jaar samen was. De enige reden om een overhemd vroegtijdig weg te gooien was als er een vetvlek was ingetrokken, omdat geen enkel wondermiddel of stomerij was opgewassen tegen vet in fijngevoerde katoen.

Hij schoof de stapel overhemden in één beweging in een plastic opbergzak als brieven in een envelop. Hij ritste de zak dicht, haalde een stofzuiger uit een kast en plaatste de slang op een breed ventiel dat op de zak was gemonteerd. Het geluid van de stofzuiger vulde de kamer en hij zag hoe de zak met kleren vacuüm trok en in volume halveerde. Hetzelfde deed hij met vijf pantalons, twee korte broeken, een dikke Noorse trui, vijf hemden, een colbertje en tien witte onderbroeken. Hij stapelde de vacuümgetrokken kledingpakketten op in de koffer en vulde de overgebleven rechthoekige gleuf met wandelschoenen, een toilettas en vier romans. Hij markeerde de corresponderende catego-

rieën op een vel papier en bekeek vervolgens het resultaat. De kaft van een van de boeken stak een centimeter uit boven de rest. Hij krabde aan zijn gezicht, haalde het boek uit de koffer en verwisselde hem met een exemplaar uit de kast dat aan de afmetingseis voldeed. Het werd *Bloedbad van Babi Jar* van Anatoli Koeznetsov – niet hoog op zijn leeslijst, maar dat was nu minder belangrijk. Hij trok de rits van de koffer in een vloeiende beweging dicht. Nergens werkte de ritssluiting tegen, nergens ontstond opbollende stof. Hij was tevreden.

De avond voor zijn vertrek zou hij dit rustgevende proces herhalen, alleen zou het dan geen oefening meer zijn.

De laatste keer dat Harm in de keuken van het vakantiehuis stond, was hij zestien jaar oud en mee op vakantie met zijn ouders. Hij dacht aan de terugreis over de eindeloze Deense snelweg; hoe woest hij was geworden over de emigratieplannen die zijn ouders hem plotseling hadden voorgelegd. Het was woede geweest die niet bij zijn leeftijd paste – de woede van een wild, gekooid dier.

Vaak had hij zich afgevraagd hoe zijn leven eruit zou hebben gezien als de emigratie werkelijk was doorgegaan – of hij in Noorwegen een andere persoon zou zijn geworden. Iemand die leefde zonder ergernissen en mensenhaat. Geen concerten en musea vol mensen die alles moesten vastleggen met de camera van hun mobiele telefoon. Geen

gespreksonderwerpen als biologische brandnetelkaas. Niemand die de ingang van de tram gebruikte als uitgang en tegen wie hij pontificaal op botste om zijn punt te maken. Geen schaamte omdat hij zich door die botsingen beter voelde. Geen Twitter of Facebook – een wereld waarin niet voor alles een app ontworpen was.

De emigratie zou een logisch gevolg zijn geweest van de liefde die zijn ouders koesterden voor het land. Harm was opgevoed met het idee dat Noorwegen heilig was, maar als kind vond hij het er vooral saai en vervelend. De vakantie-huisjes waarin de familie Edelmann verbleef, waren kaal en oud, meestal tientallen kilometers verwijderd van de dichtstbijzijnde winkel. Soms stond er een krakkemikkig televisietoestel – schotelantennes waren schaars en stonden meestal afgesteld op vreemde Duitse kanalen.

Vaak vertrok de familie in alle vroegte met de auto naar een verre plek omdat daar beter kon worden gewandeld. Urenlang stonden ze stil aan de rand van de weg omdat zijn moeder een eland had gezien. Daar moest een foto van worden gemaakt, anders bestond die eland niet. Zijn vader snoof regelmatig op een overdreven manier de berglucht op, wat Harm merkwaardig vond – voor hem bestond er geen onderscheid in luchtkwaliteit.

Op verjaardagen liet zijn moeder dikke fotoalbums rondgaan met eindeloze reeksen van watervallen, bergen, rivieren en fjorden die allemaal op elkaar leken. Elk album sloot af met de foto van een eland die aan een bosrand gras stond te herkauwen, terwijl hij met een onnozele blik in de

lens staarde. Het pronkstuk. Hij kon maar niet begrijpen waarom zijn moeder die elandenfoto als een overwinning zag. Waarom ze geen foto's maakte van hem of van zijn vader.

Harm sloot zijn ogen en hoorde een windvlaag, het pruttelende geluid van een motorbootje dat echode tussen de bergen en uiteindelijk, heel diep in de verte, het geklater van water op rotsen. De verveling die hij als kind voor het land voelde, had naarmate hij ouder werd plaatsgemaakt voor iets compleet anders. Een verlangen naar de Noorse rust en natuur – hij had de bezoeken aan het land nodig om in Nederland te kunnen overleven. In Noorwegen kon hij nog ademen zonder het gevoel te hebben dat iets hem achterna zat of juist stond op te wachten. De natuur die hem tijdens wandelingen inspireerde. Een plek waar iedereen elkaar nog vertrouwde, waar avonturiers en rustzoekers werden beloond en verwelkomd. In Noorwegen kon hij eindeloos lopen en aanschouwen, bedenken en overzien. De natuur koos haar pad, zonder de inbreng van overwerkte ambtenaren of planologen.

Harm had eigenlijk geen zin om naar de voorjaarsborrel van zijn uitgeverij te gaan, maar had zichzelf ervan overtuigd dat hij zijn gezicht moest laten zien. Hij stond aan de rand van de grote binnentuin en zocht naar bekende ge-

zichten, gekoppeld aan gespreksonderwerpen of herinneringen, maar iedereen was te druk in gesprek met elkaar om zonder reden bij aan te sluiten. Net voordat hij voor de vierde keer die middag naar de wc wilde gaan, werd hem door Jelmer een glas prosecco in zijn hand gedrukt – de redacteur die hem vijftien jaar eerder bij de uitgeverij had binnengehaald. De stilte die daarna volgde was niet ongemakkelijk, daarvoor kenden de mannen elkaar al te lang.

Harm haalde diep adem door zijn neus en blies in een lange, hoorbare zucht de lucht door een kier van zijn mond naar buiten.

‘Je vindt het kut. Dat begrijp ik,’ zei Jelmer.

Ze bleven allebei recht voor zich uit kijken, als soldaten die hier de wacht moesten houden – het bewaken van de lijnie.

‘Ga je nog iets zeggen?’ vroeg Jelmer hem.

‘Wat gaat die jongen doen?’ vroeg Harm. ‘Een stageverslag schrijven over de gemiddelde hoeveelheid taalfouten in een manuscript?’

‘Denk je nou echt dat ik je met een of andere kleuter opzadel? Die jongen is gekozen uit honderden sollicitanten. Hij kan dit aan, hij heeft de juiste drive.’

Harm ergerde zich aan de overdreven Engelse uitspraak van Jelmer. In een handomdraai van plat Amsterdams naar Oxford Engels. Een tong die patserig over een gehemelte rolt.

‘En je weet dat het mijn beslissing niet is. Ik heb mijn handen vol aan de nieuwe imprint, het budget, vergade-

ringen en andere onzin. Ik kan je geen kwaliteit garanderen, geen tijdsframe.'

Weer die vervelende r-klank.

'Die jongen is gemotiveerd,' vervolgde Jelmer. 'Hij kan niet wachten tot hij je mag ontmoeten en kan praten over je werk. Hij kijkt tegen je op. Waardeer zoiets nou, er zijn genoeg auteurs met een redacteur die geen plezier meer heeft in hun werk.' Jelmer nam een slok van zijn wijn.

'Het voelt alsof ik godverdomme aan de kant geschoven word,' zei Harm. 'Een degradatie, dat is het. Stap voor stap word ik eruit gewerkt. Dat merk ik aan alles. Eerst zo'n e-book, dan die stagiair.'

'E-books zijn populair. Weinig drempelwaarde om aan te schaffen. Dat is onderzocht. Geen drukkosten voor de uitgeverij, meer opbrengsten.'

'Een boek download je niet, dat koop je. Dat zet je in de kast. Daar komen vlekken op. Een e-book bestaat niet, Jelmer, het zijn nullen en enen. Het gaat alleen maar om het apparaat, zo'n ding op je nachtkastje, niet om wat erin zit. Mijn nieuwe roman gaat echt niet populair worden omdat hij plotseling digitaal te koop is.'

'Hoe ver ben je eigenlijk?'

'Ik zit al maanden muurvast.'

Er volgde een lange stilte. Harm nam een slok van zijn prosecco. De mierzoete, goedkope wijn deed pijn aan zijn tanden. De crisis manifesteerde zich overal in de uitgeverij; het Toscaanse buffet van het jaar daarvoor had plaatsgemaakt voor leverworst, chips, en kaasblokjes met mos-

terd. Het leek wel een verjaardag in de provincie.

Na een tijdje opperde Jelmer dat het misschien slim was dat Harm een tijd op vakantie zou gaan. ‘Om tot rust te komen, bedoel ik.’

‘Anne en ik reizen over vijf weken af naar Noorwegen.’

‘Zelfde plek als vorig jaar?’

‘We gaan nu naar een vakantiehuis waar ik als kind vaak met mijn ouders naartoe ging.’

‘Daar heb je een paar jaar terug toch een kort verhaal over geschreven? Iets met satanisme. Dat was steengoed.’

‘Die laatste zomervakantie liepen er overal kittens op het erf – ik speelde met ze in het hoge gras. Maar op een dag waren ze plotseling allemaal verdwenen. Vanuit mijn slaapkamerraam had ik gezien hoe iedere avond het licht aanging in de grote schuur van de eigenaren. Toen ik op een dag stiekem door het raam gluurde, zag ik vreemde gestalten, omringd door wierook en kaarslicht, die lazen uit een groot, dik boek. Op de vensterbank lagen kleine schedels.’

‘De kittens.’

‘In ons vakantiehuis waren overal vreemde symbolen en runen op de muren geschilderd. De grootste op een witte deur die altijd op slot zat, een hangslot volgens mij. Toen we een keer op zoek waren naar motorolie voor het bootje vonden we in een schuurtje onder een blauw zeil een onthoofd Jezusbeeld. En in mijn slaapkamer hing achter een schilderij een foto van een bloedend lam.’

‘Jezus. Heb je daar ook foto’s van?’ Voor het eerst zocht Jelmer oogcontact.

Harm bleef kijken naar de mensenmassa in de binnentuin, zijn gedachten bij de fotoalbums van zijn moeder, vol kitscherige natuurtaferelen in plaats van waardevolle herinneringen. Herkauwende elanden aan een bosrand.

‘Nee, geen foto’s,’ zei hij toen.

De volgende dag werd Harm gebeld door Jelmer, die vertelde dat hij na hun gesprek maar bleef nadenken over het mysterieuze verhaal van het Noorse vakantiehuis. Dat hij het uitstekend zou kunnen onderbrengen bij de nieuwe literaire thriller-imprint van de uitgeverij.

Hoewel Harm een hekel had aan literaire thrillers (de thriller was volgens hem bedoeld voor campingvolk en verdiende het predicaat literair niet), wist Jelmer hem te overtuigen met beloftes over grote oplagecijfers en uitgebreide marketingacties. De uitgeverij geloofde in deze imprint, zei hij, en hij was ervan overtuigd dat Harm een geweldig boek zou schrijven.

Toen twee weken later het boekcontract werd afgesloten en de champagne ingeschonken, waande Harm zich weer de energieke student die zijn eerste contract tekende bij een uitgeverij. De reis naar het vakantiehuis in Noorwegen zou niet langer uitsluitend in het teken staan van rust, natuur en lange wandelingen – het zou een doorstart betekenen van zijn carrière.

De krakkemikkige, rode raamkozijnen in de keuken bleken te zijn vervangen door nieuwe kozijnen van industrieel wit kunststof – de ramen hadden nu dubbelglas. De koperen raamsluiting, die zich het best liet vergelijken met het mechaniek van een flessenbeugel, had plaatsgemaakt voor een moderne klink, waarmee het raam in drie verschillende standen kon worden gezet. IJburgse praktische oplossingen, als een virus verspreid door dit huis, Harm achtervolgend.

Vanuit het raam zag hij in een kleine aftakking van de rivier drie kleine blonde meisjes spelen, geconcentreerd bezig in de waterstroom een dam van rotsen te bouwen, net zoals hij dat vroeger had gedaan. Eerst grote rotsen, dan kleinere stenen en uiteindelijk alle kieren en gaten vullen met steengruis en modder, dat was de truc. Bouwen en blokkeren totdat het water geen uitweg meer heeft en uit de beddingen stroomt.

Een van de meisjes stond plotseling op en liep naar een vreemde rotsformatie aan de rand van de weg. De rotsen waren opgebouwd in de vorm van een omgekeerd doodskruis. Op de middelste steen was in dezelfde donkerrode verf van de boerderijen het huisnummer geschilderd. Hij had naar het omgekeerde kruis gezocht toen ze bij aankomst de oprijlaan naderden. Een ruïne van de onheilspellende gebeurtenissen – het bewijs dat zijn herinneringen echt waren en geen product van een verveelde tienergeest met te veel fantasie.

Hoewel het omgekeerde kruis nog steeds aan de weg

stond, waren alle andere aanwijzingen dat er in het vakantiehuis ooit duivelskunstenaars hadden gewoond, inmiddels verdwenen. Alle huisjes op het erf waren door een Noors reisbureau opgekocht en volledig gerenoveerd. Nergens meer vreemde symbolen op muren of afgehakte Jezusbeelden in motorbootschuurtjes. Geen foto's van bloedende lamskoppen; dat schilderij was verruild voor een zwart-witfoto van potige spoorbaanarbeiders met zwarte tanden en stoffige koppen, onhandig grinnikend naar een vreemd apparaat.

De deur van de geheimzinnige kamer die altijd op slot zat, stond bij binnenkomst op een kier. De ruimte was omgebouwd tot een moderne luxe badkamer – Harm herkende meteen het badkamerkastje, douchegordijn en de badmat uit zijn eigen badkamer, uit de Ikea-catalogus die bij hen thuis op tafel lag, dezelfde smaak als die van Anne en miljoenen anderen.

Inmiddels waren de andere twee meisjes de rotsformatie gaan inspecteren. Ze probeerden vergeefs op de grote rots te klimmen en rolden daarna onder luid gejoel van de grasheuvel.

Het waren de kinderen van Mariëtte en Joep, hun burenen in IJburg. Tijdens een etentje had Anne ze in een opwelling uitgenodigd om mee te gaan naar Noorwegen. Harm was ervan geschrokken maar had niets gezegd om ongemakkelijke scènes te voorkomen. Zodra de burenen waren vertrokken, had hij gewacht op het juiste moment om boos op haar te worden – in zijn hoofd de argumenten verzameld en op

hun merites beoordeeld, anticiperend op tegenargumenten of andere repliek. Maar Anne had hem ervan kunnen overtuigen dat hij weinig last van hun gasten zou ondervinden. Dat hij zich tijdens het schrijven gemakkelijk kon afzonderen in een van de vele lege kamers die het vakantie-huis telde, en ook de wandelingen zou hij alleen maken. De burens hadden al bij voorbaat zonder schaamte aangekondigd niet fit genoeg te zijn voor lange bergwandelingen, op een toon die veronderstelde dat de schuld volledig lag bij de natuur die zich niet aan hun overgewicht kon aanpassen. Harm had een hekel aan mensen met overgewicht; volgens hem betekende het dat je geen controle over jezelf had. 'Dikke mensen zijn geen doorzetters' had hij een van zijn romanpersonages ooit laten beweren.

Het was voor Harm in IJburg onontkoombaar om af en toe met de burens uit eten te gaan. Vaak bezochten ze na het eten een film, eerst Europese films in kleine filmhuizen, de laatste tijd bombastische 3D-films in megabioscopen, omdat Joep dat leuker vond en arthousefilms niet altijd begreep. Tijdens die avonden had Harm het gevoel alsof er iemand in het gezelschap ontbrak om voor een goede sfeer te zorgen. Iemand die de avond minder ongemakkelijk zou maken met interessante verhalen en gespreksonderwerpen.

Hun partners veronderstelden waarschijnlijk dat hij en Joep het goed met elkaar konden vinden; allebei man, net vijftig en woonachtig in IJburg. Maar van de oprechte belangstelling en interesse die Anne voor Mariëtte had, was

bij Harm voor Joep geen sprake. Joep verveelde hem, vooral als hij geanimeerd begon te vertellen over de filmpjes die hij opnam in zijn omgebouwde tuinhuisje en publiceerde op zijn eigen YouTube-kanaal. Hij noemde het meestal 'zijn hok'; een plek waar hij zichzelf kon zijn en naartoe vluchtte als hij ruzie had met Mariëtte, of als hij het allemaal niet meer zag zitten.

Harm had het videokanaal uit verveling wel eens opgezocht en het dikke lichaam van Joep bekeken die het nieuwste iPad-model recenseerde en de opstarttijden vergeleek met de drie vorige modellen, die hij eveneens in zijn bezit had. Doorklikkend kwam hij bij een zwetende Joep die op het gazon liet zien hoe je op de juiste manier graszoden legt, in zijn hok de nieuwe update voor een internetbrowser besprak, of hoe je een goede pasta carbonara maakt. Elk filmpje had een link naar zijn Twitter-, Tumblr- en Facebookpagina, met een in krakkemikkig Engels geschreven smeekebede of de bezoeker zich alsjeblijft op het kanaal wilde abonneren.

Steeds vaker fingeerde Harm rugpijn of darmklachten om onder de afspraken met de burens uit te komen. Maar hoe langer hij zijn toneelspel aanhield, hoe meer hij het gevoel kreeg dat Anne zijn smoezen doorhad. Ze verloor hem dan ook niet uit zijn lijden door te zeggen dat hij thuis mocht blijven maar wachtte af tot hij zijn spel op zou geven. Dan schaamde hij zich dat hij de moed niet had om de knoop door te hakken, niet stellig en met autoriteit in zijn stem kon zeggen dat hij niet meeging omdat hij die avon-